

בש"פ 4084/15 - מדינת ישראל נגד תופיק דלו, פואד אבו מנה

בבית המשפט העליון

בש"פ 4084/15

לפני:

כבוד השופט ע' פוגלמן

המבקש:

מדינת ישראל

נ ג ד

המשיבים:

1. תופיק דלו
2. פואד אבו מנה

בקשה (אחת עשרה) להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה:

ז' בתמוז התשע"ה (24.6.2015)

בשם המבקשת:

עו"ד ענת בן זאב; עו"ד מיטב דגן

בשם המשיב 1:

עו"ד אבי כהן

בשם המשיב 2:

עו"ד שמעון וייס

החלטה

לפני בקשה אחת עשרה במספר להארכת מעצר המשיבים לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות עמוד 1

אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) ב-90 ימים או עד למתן פסק הדין בעניינם בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם.

רקע עובדתי והליכים קודמים

1. הרקע הצריך לעניין פורט בהחלטת השופט י' דנציגר שניתנה בעניינם של המשיבים בבקשה הקודמת (העשירית) להארכת מעצרו (בש"פ 1724/15 מדינת ישראל נ' דלו (16.3.2015) (להלן: עניין דלו)). בתמצית ייאמר כי נגד המשיבים ונגד נאשם נוסף (להלן: נאשם 3) הוגש כתב אישום המייחס למשיבים עבירות של רצח ושל קשירת קשר לביצוע פשע; ומייחס לנאשם 3 עבירות של קשירת קשר לביצוע פשע ושל סיוע לאחר מעשה.
2. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המבקשת בקשה למעצרו של הנאשם 3 עד לתום ההליכים נגדם. בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט צ' קאפח) נעתר ביום 5.3.2012 לבקשה תוך שהוא קובע כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתם של המשיבים ושל הנאשם 3; כי בעניינם של המשיבים קיימת עילת מעצר סטטוטורית; וכי "המסוכנות הניבטת מהם, בולטת וברורה". הליכי המעצר והארכות המעצר שניתנו בעניינם של המשיבים פורטו בהרחבה בעניין דלו ולא נחזור על הדברים. למען שלמות התמונה יצוין כי הנאשם 3 שוחרר ממעצרו בהחלטת בית המשפט המחוזי (כב' השופט צ' קאפח) מיום 9.4.2013 שבה נקבע שהמסוכנות שנשקפה ממנו אוינה באותה עת ושמצבו הרפואי הרעוע מצדיק את שחרורו. עוד יצוין כי לאחר שניתנה ההחלטה בעניין דלו, הגישו המשיבים לבית המשפט קמא בקשה לעיון חוזר בהחלטה לעצור אותם עד תום ההליכים. הבקשה נדחתה וערר על החלטה זו הוגש לבית משפט זה. ביום 21.5.2015 התקבל ערר המשיבים באופן חלקי בהחלטת השופט ד' ברק-ארז אשר הורתה על החזרת הדין לבית המשפט המחוזי לשם בחינת חלופות המעצר הקונקרטיות שהוצעו על ידי המשיבים (בש"פ 2935/15 דלו נ' מדינת ישראל, פסקאות 41-42 (21.5.2015) (להלן: עניין דלו ערר)).
3. בעקבות ההחלטה האמורה נערכו והוגשו לבית המשפט המחוזי תסקירי מעצר עדכניים בעניינם של המשיבים. לגבי המשיב 1 צוין שירות המבחן כי רמת המסוכנות הנשקפת ממנו גבוהה; וכי ניכר שבני משפחתו שאמורים לשמש כמפקחים עליו בחלופת המעצר יתקשו לפקח עליו באופן אפקטיבי. משכך לא בא שירות המבחן בהמלצה לשחרר את המשיב 1 לחלופת מעצר. זמן קצר לאחר מכן, ולבקשת המשיב 1, נערך תסקיר משלים בעניינו אשר בחן את האפשרות לשחררו לחלופת מעצר במוסד הטיפול "בית חם" בקרית אתא. שירות המבחן מצא כי המוסד המוצע אינו ערוך להתמודד עם רמת המסוכנות הגבוהה של המשיב 1, והמליץ שלא לשחררו לחלופה שם. לגבי המשיב 2 צוין בתסקיר המעצר כי נשקפת ממנו רמת מסוכנות בינונית וכי קיים חשש כי הפיקוח בחלופת המעצר שהציע לא יהיה אפקטיבי נוכח התרשמות שירות המבחן כי בין המפקחים המוצעים אין היכרות מוקדמת; וכי הם מכחישים כי קיים סכסוך מתמשך בינם לבין משפחת קורבן הרצח. נוכח רשמים אלה לא המליץ שירות המבחן לשחרר את המשיב 2 לחלופת מעצר. בית המשפט המחוזי (כב' השופט צ' קאפח) אימץ את המלצות שירות המבחן בהחלטות מיום 15.6.2015 ומיום 21.6.2015, ודחה את בקשת המשיבים לעיון חוזר בהחלטה למעצרו עד תום ההליכים.
4. אשר להתקדמות ההליך העיקרי, ההליכים עד להארכת המעצר הקודמת נסקרו בעניין דלו, שם צוין כי פרשת התביעה באה לסיומה ביום 9.7.2014 ופרשת ההגנה החלה ביום 16.7.2014. בבקשה שלפניי פורטו הדיונים שהתקיימו במהלך תקופת הארכת המעצר האחרונה: בדיון ביום 2.4.2015 המשיכה להישמע עדותה של אחת מעדות ההגנה מטעם המשיב 1; בדיון ביום 14.4.2015 נשמעה עדותו של עד הגנה נוסף מטעם המשיב 1; בדיון ביום

20.4.2015 נשמעו עדויותיהם של שני עדים נוספים מטעם המשיב 1 ונשמעה בשנית עדותו של עד תביעה לצורך חקירה נגדית של בא כוח המשיב 1; בדיון ביום 21.4.2015 נשמעו עדויותיהם של 4 עדי הגנה מטעם המשיב 2; ובדיון ביום 28.4.2015 הושלמה חקירתו הנגדית של עד ההגנה הרביעי מטעם המשיב 2. בתיק קבוע דיון הוכחות נוסף ליום 19.7.2015. בית המשפט המחוזי קבע כי במועד זה תבוא לסיומה פרשת ההגנה.

טענות הצדדים

5. לטענת המבקשת, מסוכנותם הגבוהה של המשיבים נלמדת מן העבירות החמורות המיוחסות להם ומנסיבות ביצוען לכאורה. נטען כי קיים יסוד סביר לחשש משיבוש הליכי משפט הנלמד מהתנהגות המשיבים סמוך לאחר הרצח; וחשש מהמלטות המשיבים מאימת הדין, המתעצם נוכח העונש הצפוי להם לו יורשעו. עוד נטען כי מסוכנות המשיבים מתחזקת על רקע עברם הפלילי: למשיב 1 הרשעות קודמות – בין היתר – בעבירות אלימות, סמים ורכוש; ולמשיב 2 הרשעה קודמת בעבירות של החזקת סמים, החזקת נכס חשוד והפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו. בנוסף נטען כי התיק העיקרי מצוי בשלב מתקדם בו פרשת התביעה הסתיימה ופרשת ההגנה צפויה להסתיים בדיון ההוכחות הבא הקבוע ליום 19.7.2015. על רקע ההתקדמות הסדירה בתיק; סיומו המשוער הקרוב; ומסוכנותם של המשיבים שפורטה לעיל, נטען כי יש להורות על הארכת מעצרים של המשיבים כמבוקש. בדיון לפניי הוסיפה באת כוח המדינה כי התמשכות ההליכים נבעה – בחלקה לפחות – מחילופי סניגורים ומביטולי דיונים שיזמו באי כוח המשיבים.

6. בדיון לפניי טען בא כוח המשיב 1 כי למרות ששמיעת הראיות בתיק קרובה לסיומה, אין משמעה כי התיק יגיע לסיומו בקרוב, שכן על הצדדים עוד להגיש סיכומיהם ועל בית המשפט המחוזי להכריע בדיון, בתיק שאין חולק כי הוא מורכב ביותר. עוד נטען כי הותרת המשיבים במעצר עד תום ההליכים כאשר הנאשם 3 שוחרר לחלופת מעצר היא בבחינת אפליה, במיוחד כאשר בכתב האישום נטען כי הנאשם 3 הוא שיזם את הרצח שבוצע לכאורה. בא כוח המשיב 1 הוסיף כי שגה בית המשפט המחוזי שלא שיחרר את המשיב 1 לחלופת המעצר שהוצעה במוסד הטיפול, שכן במקרה אחר שנידון בבית משפט זה שוחרר נאשם ברצח לאותו המוסד; וכי קיימות בתיק ראיות מזכות חסויות המהוות כרסום בראיות התביעה. סופו של דבר נטען כי הותרת המשיבים במעצר תקופה בת שלוש שנים וחצי עולה לכדי פגיעה בזכותם החוקתית לחירות; וכי משחלפה תקופת זמן ממושכת כל כך נקודת האיזון השתנתה כך שהכף נוטה לעבר שחרורם לחלופת מעצר.

7. בא כוח המשיב 2 הצטרף לטיעוני בא כוח המשיב 1 והוסיף כי למרות שהתיק העיקרי מתקדם ביעילות, הפגיעה בחירותם של המשיבים, שמצויים במעצר ממושך כאמור, קשה ביותר ופוגעת באמון הציבור במערכות החוק והמשפט. לעניין תסקיר המעצר העדכני נטען כי לא עלתה ממנו מניעה עקרונית לשחרר את המשיב 2 לחלופת מעצר, כי אם התרשמות שגויה – כך לטענתו – של שירות המבחן מבני משפחתו ומיכולתם לפקח עליו באופן אפקטיבי בחלופת המעצר. באי כוח המשיבים ביקשו, בצד האמור, לא לסגור לפנייהם את הדרך לבירור העררים על החלטות בית המשפט המחוזי בבקשות לעיון חוזר מיום 15.6.2015 ומיום 21.6.2015, שערר על אחת מהן תלוי ועומד וקבוע לדיון ביום 2.7.2015 (בש"פ 4309/15) והשני יוגש בימים הקרובים. הודעתי לבאי כוחם המלומדים של המשיבים כי אני נעתר לבקשתם זו.

דיון והכרעה

8. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים לפניי בכתב ועל פה, מצאתי כי דין הבקשה להתקבל. כידוע, הכלל הקבוע בסעיף 61 לחוק המעצרים הוא כי יש לסיים את משפטו של נאשם הנתון במעצר עד תום ההליכים בהקדם ולכל היותר בתוך 9 חודשים, אחרת ישוחרר הנאשם ממעצרו. ברם, סעיף 62 לחוק המעצרים מקנה לבית משפט זה – ולו בלבד – סמכות ייחודית להאריך את המעצר אף מעבר לתשעת החודשים האמורים אם משפטו של הנאשם מתארך, הן מחמת מורכבותו, הן מחמת נסיבות בלתי צפויות אחרות (ראו בש"פ 22/07 מדינת ישראל נ' ז'אנו, פסקה 7 (24.1.2007)). בעשותו כן נדרש בית המשפט לאזן בין זכותו של הנאשם – אשר עדיין עומדת לו חזקת החפות – לחירות, לבין האינטרסים בדבר שמירה על ביטחון הציבור ותקינות ההליך הפלילי (ראו למשל: בש"פ 3434/15 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 5 (26.5.2015); בש"פ 5113/14 מדינת ישראל נ' אדינייב, פסקה 13 (3.8.2014)). אשר לאיזון עצמו, בעניין אחר ציינתי כי "מלאכת האיזון נעשית בהתחשב בין היתר בשיקולים הבאים: מידת המסוכנות הנשקפת מהנאשם; חלוף הזמן מאז שהנאשם נעצר; קצב התמשכות ההליך השיפוטי והגורם שבעטיו התמשכו ההליכים באופן שמצריך הארכת מעצר; החשש מפני שיבוש ההליך; חומרת העבירה המיוחסת לנאשם ונסיבותיה; והאפשרות להשיג את מטרת המעצר בדרך של חלופה מתאימה" (בש"פ 7632/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 6 (20.11.2014)). ככל שתקופת המעצר מתארכת, נעה נקודת האיזון לעבר זכותו של הנאשם – שטרם הורשע בדיון – לחירות (ראו: בש"פ 1693/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 7 (11.3.2014); בש"פ 509/13 מדינת ישראל נ' בראנס, פסקה 8 (27.1.2013)).

9. מן הכלל אל הפרט. אין מחלוקת כי המשיבים מצויים במעצר תקופה ארוכה ביותר – למעלה משלוש שנים – ועל ההשלכה של חלוף הזמן על נקודת האיזון עמד חברי השופט י' דנציגר בעניין דלו:

"בנסיבות אלה אין חולק כי המשיבים נתונים במעצר מאחורי סורג ובריח מזה זמן רב ביותר, ואין להקל בכך ראש. יחד עם זאת, נדמה שזוהי תוצאה בלתי נמנעת בנסיבות העניין, לנוכח מורכבותו של התיק הנלמדת ממספר הדיונים שהתקיימו בו, כאשר עד כה התנהלו 63 דיוני הוכחות בתיק העיקרי, מתוכם 52 דיוני הוכחות במסגרת פרשת התביעה ו-11 דיוני הוכחות במסגרת פרשת ההגנה, כשלפנינו עוד חמישה דיוני הוכחות הקבועים לחודש הקרוב להמשך שמיעת פרשת ההגנה. סבורני כי ההתקדמות בתיק העיקרי, בשים לב למורכבותו, מניחה את הדעת, ואכן לא בכדי אין בפי באי-כוח המשיבים השגות על קצב התנהלות ההליך.

באשר למסוכנות הנשקפת מהמשיבים; מקובלת עלי טענת המבקשת כי זו נלמדת מהמעשים המיוחסים להם ומעברם הפלילי. כך גם מקובלת עלי הטענה כי קיים יסוד סביר לחשוש בנסיבות העניין מהימלטותם של המשיבים מאימת הדין, לאור העונש הצפוי להם באם יורשעו.

לנוכח האמור לעיל – מכיוון שההליך העיקרי מתנהל באופן מסודר ורציף, ומכיוון שמסוכנותם של המשיבים הינה גבוהה, ועל אף שמדובר במעצר ממושך מאד – לא שוכנעתי כי בנסיבות העניין השתנתה 'נקודת האיזון' בעניינם של המשיבים" (שם, פסקאות 18-20).

קביעה זו היא נקודת המוצא להכרעה בענייננו. בנקודת הזמן הנוכחית חלפו שלושה חודשים נוספים; בפרק זמן זה התקדם המשפט והוא עומד בשלב סיום שמיעת הראיות, כמבואר לעיל. בנוסף, כמתחייב מפרק הזמן הארוך בו מתנהל המשפט, נבחנו חלופות מעצר בהתאם להחלטות חברי השופטים י' דנציגר ו-ד' ברק ארז עליהן עמדתי (עניין דלו ועניין דלו ערר בהתאמה).

10. מן המשיבים נשקפת מסוכנות רבה הנלמדת מעבירת הרצח המיוחסת להם; מהנסיבות האלימות שבה בוצעה העבירה לכאורה (אשר פורטו בעניין דלו), ומעברם הפלילי. אף מתסקירי המעצר העדכניים שנערכו בעניינם עולה כי נשקפת מהם מסוכנות, שאין בנמצא חלופות מעצר אשר יאיינו אותה. בית המשפט המחוזי – לאחר שהונחו לפניו התסקירים האמורים – החליט לדחות את בקשתם של המשיבים לעיון חוזר בהחלטתו בדבר מעצרו עד תום ההליכים (זאת בכפוף להכרעה בעררים על החלטות אלה, כמבואר לעיל).

11. באי כוח המשיבים הוסיפו וטענו כי הימשכותו של מעצר עד תום ההליכים לתקופה כה ממושכת מהווה כשלעצמה פגיעה בזכותו החוקתית של הנאשם לחירות. טענה זו אינה חדשה עמנו. בית משפט זה קבע לא אחת כי "הגבלת חירותו האישית של נאשם אשר נתקיימו לגביו עילות מעצר ונשללה חלופת מעצר לאורכו של המשפט המתנהל נגדו אינה, על פניה, בלתי חוקתית" (בש"פ 3270/00 מדינת ישראל נ' הר שפי, פסקה 4 (11.5.2000) (להלן: עניין הר שפי); ראו בנוסף בש"פ 627/05 מדינת ישראל נ' אלזם, פסקה ד' (23.1.2005)). זאת משום שכל הארכת מעצר מעבר לתשעת החודשים שמתיר סעיף 61 לחוק המעצרים נעשית תוך בחינה מדוקדקת של כל מקרה על מכלול נסיבותיו הפרטניות; ותוך איזון בין זכויות הנאשם לחירות לבין אינטרס הציבור. אין המדובר בהארכות אוטומטיות, שכן כל הארכה נוספת מצריכה בחינה מחודשת של נסיבות המקרה בנקודת הזמן שבה מבוקשת ההארכה (ראו בש"פ 7738/06 מדינת ישראל נ' פריניאן, פסקה 11 (5.10.2006); עניין הר שפי, פסקה 4).

12. גם בטענת האפליה שהעלו המשיבים אין כדי לשנות את התמונה. טענה זו נדחתה בעבר בהחלטת השופט מ' מזוז בערר שהגיש המשיב 1 על החלטה קודמת של בית המשפט המחוזי (בש"פ 388/15 דלו נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (29.1.2015)). נקבע כי עניינו של הנאשם 3 שונה מעניינו של המשיב 1 שכן לא יוחסה לו עבירת הרצח, אלא עבירות של קשירת קשר ושל סיוע לאחר מעשה, בהתאם לראיות שנמצאו נגדו. הדברים יפים גם לעניינו של המשיב 2, וסבורני שמדובר בשוני רלוונטי בין המשיבים לבין הנאשם 3, אשר שומט את הקרקע תחת טענת האפליה.

13. סוף דבר: בהינתן קיומו הסדור של המשפט, אשר שמיעת הראיות בגדרו עומדת לפני סיום; מסוכנותם הרבה של המשיבים; והעדר חלופת מעצר אפקטיבית שהיתכנותה נבחנה אך לאחרונה (בכפוף להכרעה בהליכי הערר הנזכרים), סבורני כי אין מנוס מהארכת מעצרו של המשיבים.

הבקשה מתקבלת אפוא. מעצרו של המשיבים יוארך ב-90 ימים החל מיום 19.6.2015, או עד למתן פסק דין בתפ"ח 2953-02-12 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם.

ניתנה היום, ח' בתמוז התשע"ה (25.6.2015).

ש ו פ ט